

TER ONDERTEKENING

Aan: SOE

**Onderwijspersoneel en
Primair Onderwijs**

Van

*Deze nota wordt met een Kamerbrief meegestuurd: **Ja**

*Deze nota bevat naast de naam en contactgegevens van de medewerker ook andere informatie die niet openbaar gemaakt kan worden: **Nee**

Datum

4 juni 2026

Referentie

64326360

Bijlagen

2

nota

Kamerbrief Herziening regels stichten en instandhouden
en opheffen

Aanleiding

U heeft de Kamer voor het zomerreces een brief toegezegd over de stichtingsprocedure Meer Ruimte voor Nieuwe Scholen (MRvNS) en de herziening van de regels voor het instandhouden van basisscholen. De brief is gereed voor verzending. Uit de Kamerbrief volgt ook een beslispunt voor de uitvoering van de tussentijdse toets op leerlingenaantallen bij nieuwe scholen.

Geadviseerd besluit

- Bijgaande **Kamerbrief** ondertekenen.
- De **tussentijdse toets in het vo** niet uitvoeren op scholengemeenschappen die voldoende leerlingen hebben om de toets voor één schoolsoort te halen, maar te weinig om de toets voor al hun schoolsoorten te halen.

Kernpunten

Hoofdboodschap Kamerbrief

- De huidige regels rondom het stichten, instandhouden en opheffen van scholen zorgen voor extra druk op de oplopende personeels- en huisvestingstekorten, wat een risico vormt voor de onderwijskwaliteit.
- Vanwege de grote samenhang tussen stichten, instandhouden en opheffen kan niet aan één knop worden gedraaid, maar moet het geheel aan regels worden gezien.
- Uit gesprekken, verschillende onderzoeken en de evaluatie van de stichtingsprocedure zijn een aantal zaken naar voren gekomen die aanpassing behoeven.
- Deze Kamerbrief wordt tegelijk verzonden met de beantwoording van het Schriftelijk Overleg stichten, dislocaties en startbekostiging.

Wetsvoorstel Praktische verbetering stichtingsprocedure (PVS)

- Het wetsvoorstel PVS lost praktische en uitvoeringstechnische problemen in de stichtingsprocedure op. U kunt denken aan:
 - Gemeenten krijgen meer tijd voor huisvesting
 - Het schrappen van administratieve lasten
 - Het oplossen van uitvoerbaarheidsproblemen voor DUO/inspectie
- Door gesprekken, de internetconsultatie en de wetsevaluatie verwachten we dat het wetsvoorstel breed wordt gedragen door gemeenten, schoolbesturen, DUO en de inspectie. Voortgang op dit wetsvoorstel kan daarmee voor enige rust zorgen in het veld, wat ruimte biedt om het gesprek over het gehele scholenaanbod beter te voeren. Met het wetsvoorstel PVS (en andere lopende verbeteringen in de stichtingsprocedure) vult u ook de afspraak uit het coalitieakkoord in.

Tussentijdse toets in het vo

- DUO kan, door een fout in de wetgeving, in enkele gevallen niet toetsen of een vo-school de tussentijdse norm voor de leerlingenaantallen haalt.
- In het geadviseerde besluit wordt u gevraagd om, als tijdelijke oplossing, de tussentijdse toets niet uit te voeren als het voor DUO niet uitvoerbaar is. In het wetsvoorstel PVS wordt deze onuitvoerbaarheid opgelost.

Datum

4 juni 2026

Toelichting

Stichtingsprocedure

- Met de wet MRvNS is de focus op levensvatbaarheid en kwaliteit komen te liggen.
- De wet is de afgelopen vijf jaar gemonitord en geëvalueerd.
 - Er komen weer nieuwe scholen bij die aansluiten op de behoefte van ouders en leerlingen. Ook de onderwijskwaliteit is naar behoren.
 - Er worden sinds de invoering van MRvNS meer scholen gesticht, met name in het basisonderwijs.
 - Onder sommige gemeenten en schoolbesturen leven zorgen over onder andere dalende leerlingenaantallen bij bestaande scholen en de lokale samenwerking.
- Als invulling van het coalitieakkoord geeft u aan te werken aan het wetsvoorstel Praktische verbetering stichtingsprocedure waarmee u de procedure beter uitvoerbaar wil maken en praktische problemen wil oplossen.
- Ook wil u de samenwerking tussen nieuwe initiatieven en bestaande schoolbesturen verbeteren door meer gewicht te geven aan de (wettelijk verplichte) gespreksuitnodiging aan lokale onderwijspartijen.
- U geeft aan dat het niet mogelijk is om gemeenten een (mede-)beslissende rol te geven bij het besluit over een nieuwe school. Dit stuit op grondwettelijke bezwaren. Wijziging van de Grondwet is uitgesloten in het coalitieakkoord.
- Onderzoeksbureau SEO concludeert dat de startbekostiging in het basisonderwijs niet toereikend is. U geeft in de brief aan de startbekostiging eerder te willen uitkeren.
- U doet in deze brief twee moties af (zie bijlage 1).
- Van de 52 bekostigingsaanvragen voor nieuwe scholen zijn er 39 goedgekeurd (26 po en 13 vo).
- U schetst de onderwijskwaliteit van de eerste drie cohorten met nieuwe scholen en de kwaliteitsverbeteringen na de hersteltermijnen.

Tussentijdse toets in het vo

- DUO toetst nieuwe vo-scholen aan het begin van het 3e schooljaar op hun groei in leerlingenaantallen.
- DUO toetst vo-scholengemeenschappen (scholen met meer dan één schoolsoort, bijvoorbeeld mavo-havo-vwo) op de groei per schoolsoort.
- Doordat scholen onderbouwleerlingen vaak op algemene onderbouwcodes inschrijven (bv. brede brugklas), is het vaak niet mogelijk om leerlingen per schoolsoort te tellen.
- Hierdoor is de tussentijdse toets niet in alle gevallen uitvoerbaar. Deze onuitvoerbaarheid was eerder niet voorzien en blijft bestaan, totdat deze via het wetsvoorstel Praktische verbetering stichtingsprocedure gerepareerd is.
- Bij scholengemeenschappen die voldoende leerlingen hebben voor één schoolsoort, maar onvoldoende leerlingen voor al hun schoolsoorten, kan niet worden vastgesteld of zij de tussentijdse toets hebben gehaald.
- Het voorstel is om, in zulke gevallen, de tussentijdse toets niet uit te voeren.
- In oktober 2026 gaat het (zeer waarschijnlijk) om één geval.

Instandhouding basisscholen

Datum

4 juni 2026

- Met oplopende lerarentekorten en krapte in onderwijshuisvesting staat het onderwijsveld voor grote uitdagingen die nadelige gevolgen kunnen hebben voor de onderwijskwaliteit. Door de huidige regels kunnen schoolbesturen een groot aantal te kleine scholen in stand houden, ook wanneer deze scholen niet cruciaal zijn voor het behoud van een dekkend aanbod van thuisnabij onderwijs. Het te grote aantal te kleine scholen legt extra druk op de tekorten, en daarmee op de onderwijskwaliteit.
- Daarom passen we de regels aan. We schrappen in ieder geval de uitzonderingsgrond 'gemiddelde schoolgrootte' zodat de opheffingsnormen goed tot hun recht komen, en vormen de kleinescholentoeslag om zodat de extra ondersteuning voor kleine scholen niet meer gaat naar scholen in grote steden, maar terechtkomt in dunbevolkte gebieden, waar het thuisnabij onderwijs kan helpen borgen.
- Hierdoor zullen besturen van te kleine scholen, samen met besturen in hun omgeving en de gemeente, hun scholenbestand onder de loep moeten nemen om te bekijken welke scholen leerlingen in hun gebied nodig hebben, en waar deze het beste kunnen staan.
- Om te voorkomen dat er gaten vallen in het scholenaanbod, introduceren we in ieder geval een nieuwe uitzonderingsgrond op basis van bereikbaarheid. We overwegen om daarnaast een nieuwe uitzonderingsgrond op basis van toegankelijkheid te introduceren.
- Zo wordt de verdeling van middelen doelmatiger en creëren we de randvoorwaarden voor goed onderwijs waarbinnen gemeenten en besturen ruimte krijgen om het scholenaanbod in hun regio vorm te geven.
- We roepen schoolbesturen op om vooruitlopend op de wijzigingen alvast aan de slag te gaan; ook onder de huidige regels kan er veel.

Financiële gevolgen

- De kleinescholentoeslag wordt omgevormd naar een dunbevolktheidstoeslag. Een deel van het budget valt vrij. Er wordt nog gezien hoe dit het beste ingezet kan worden. Daarbij kijken we o.a. naar wat scholen in dunbevolkte gebieden extra nodig hebben tijdens het onderzoeken of realiseren van een fusie.
- Er kunnen mogelijk financiële gevolgen zitten aan een nieuw vestigingenbeleid. De precieze effecten hangen af van details van het nieuwe vestigingenbeleid die momenteel worden uitgewerkt. Dat wordt u nog separaat voorgelegd.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

N.v.t.

Bijlage 1: overzicht relevantie moties stichten

Datum
4 juni 2026

Leden	Onderwerp
Motie Paul (VVD) en Van Meenen (D66)	De Tweede Kamer verzoekt de regering ongewenste praktijken en effecten rond de oprichting van nieuwe scholen te onderzoeken en aan te pakken en in gesprek te gaan met de VNG over de positie van gemeenten in de uitwerking van de wet; verzoekt de regering jaarlijks te rapporteren over het gebruik van de wet.
Motie Kisteman (VVD)	De Tweede Kamer verzoekt de regering te verkennen of en hoe gemeenten beter betrokken kunnen worden bij het stichtingsproces binnen de Wet meer ruimte voor nieuwe scholen, en de Kamer hierover te informeren voor de zomer van 2026.